

Proefballonnen horen bij de rol van EZ

22 oktober 2002 | Het Financieele Dagblad

Door: Boot, A.

Arnoud W.A. Boot

Dat het ministerie van Economische Zaken bestaat weet nu wel iedereen. Zelden heeft een minister van dat ministerie zoveel media-aandacht opgeëist. Maar hoe belangrijk is hij eigenlijk? Als we oud-minister Heinsbroek zagen opereren dan leek het erop dat zo'n ministerie er wel even bij te doen is.

Laten we vooropstellen dat het EZ niet mee zit. De marktwerkingsdoctrine die onder de paarse D66-minister Hans Wijers vleugels gaf aan EZ heeft aanzienlijk aan momentum ingeboet. Dit lag niet zozeer aan Heinsbroek of zijn voorganger Jorritsma. Een deel van de verklaring is dat het beleid gewoon succesvol was, en dus steeds minder urgentie kreeg.

Toch waren er ook negatieve ontwikkelingen. Het marktwerkingsbeleid dreigde te ver door te schieten met de ondoordachte privatisering van monopolie-achtige bedrijven, bijvoorbeeld de nutsbedrijven (elektriciteitsnetwerken). Maar hier is net op tijd ingegrepen.

Daarnaast heeft de markt zich de laatste twee jaar niet van haar beste kanten laten zien: financiële schandalen en een sluipende krach hebben het vertrouwen in de markt danig aangetast. Deze omstandigheden maken het er voor het ministerie niet makkelijker op.

Maar de meest ingrijpende verandering voor EZ was de verschuiving van de aandacht van de burger: minder belangstelling voor marktwerking en meer voor de klassieke kerntaken van de overheid. De burger realiseerde zich plotseling dat zijn welzijn geen gelijke tred hield. Hij signaleerde grote maatschappelijke verarming. Of het nu gaat over zorg, onderwijs, veiligheid of de beruchte files, bijna niemand zag vooruitgang. De maatschappelijke verarming betreft juist gebieden waarvoor marktwerking een klein facetje is en zeker niet zaligmakend. Voor zorg, onderwijs en publieke infrastructuur (vervoer) heeft de overheid een primaire verantwoordelijkheid en die heeft ze in de publieke opinie verzaakt.

Voor Economische Zaken was deze verandering dramatisch. Kon zij voorheen nog scoren met allerlei mooie plannen als de winkelsluitingswet, plotseling moest zij in de luwte gaan opereren. Zorg, onderwijs en al die andere kernactiviteiten van de overheid met hun eigen ministerie stonden plotseling in de picture, en niet de kerntaken van EZ. Heinsbroek had het daar zichtbaar moeilijk mee en daarop is het bij hem misgelopen. Als me van hem iets bij is gebleven dan is het dat hij de politiek alleen leuk vindt vanwege alle media-aandacht. En die is verslavend.

Maar is er dan helemaal geen rol voor EZ? Natuurlijk wel. De problemen waar EZ voor staat, marktwerking en innovatie, mogen weliswaar minder zwaar wegen in de publieke opinie van het moment, maar zijn nog steeds van eminent belang. Een simpele constatering: de arbeidsproductiviteit in dit land blijft een zorgenkindje. En dit is buitengewoon verontrustend want op de lange termijn is deze van doorslaggevend belang voor onze welvaart.

En hoe lossen we dit op? Creativiteit is nodig. Waar schort het aan, hoe zorgen we voor meer innovaties? Hoe krijgen we meer ondernemers? Hoe zorgen we ervoor dat bedrijven zich tijdiger vernieuwen? En hoe krijgen we de gemiddelde Nederlander dynamischer? Dit zijn vraagstukken waarvoor EZ het voortouw moet nemen.

Nieuwe ideeën zijn cruciaal. Van mij mogen dit proefballonnen zijn, mits ze dan maar verder worden uitgewerkt en op haalbaarheid onderzocht. Ideeën lanceren zonder ze uit te werken, heeft weinig zin. Een van de grootste ondernemers van deze tijd, Jack Welch, voormalig ceo van General Electric, had een motto: 'Nieuwe ideeën moet je koesteren. Laat ze uitwerken zonder rigide "time frames" omdat er altijd weerstand is tegen alles wat afwijkt van de huidige praktijk. Als je de critici meteen toestaat een idee te kwantificeren en beoordelen dan slagen ze er bijna

altijd in het idee om zeep te helpen voordat het überhaupt een kans van slagen heeft. De taak van de leider is om het idee een kans te geven.' Heinsbroek kan verweten worden dat hij wel proefballonnetjes lanceerde, maar ze niet liet uitwerken. En daarmee diskwalificeer je je als leider.

Wat een contrast met zijn 'vriend' Bomhoff. De creativiteit en daadkracht die nodig zijn om de problemen in de zorg aan te pakken, waren bij Bomhoff in aanleg aanwezig. De daadkracht en het veranderingsmanagement die nodig zijn, vragen om een onorthodoxe leider met oneindige energie en doorzettingsvermogen. Dat is alleen op te brengen als je een missie hebt. Die had Bomhoff. Inderdaad, onhandigheid kan hem ook niet ontzegd worden, en een groot 'people manager' is hij ook niet. Toch misstaat een zekere mate van autisme niet bij een onorthodoxe leider. Te veel begrip voor de omgeving bij de veranderingsmanager staat namelijk het veranderingsproces in de weg.

Nu is het kabinet opgeblazen. Mijn grote angst is dat straks alleen nog gezocht wordt naar gedegen bewindslieden die vooral geen creativiteit mogen tonen. Creativiteit maakt onvoorspelbaar. Grijs muizen gezocht! Het landsbelang, en zeker ook EZ's belang, is hier niet mee gediend. De maatschappelijke vraagstukken van vandaag, zoals die in onderwijs en zorg, maar ook de innovatievraagstukken van EZ, vragen om creativiteit.

Prof. dr Arnoud W.A. Boot is hoogleraar financiële markten aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van het Amsterdam Center for Corporate Finance.

Metadata

Publicatie Datum	dinsdag, 22 oktober 2002 0:00
Auteurs	Boot, A.
Bron	Het Financieele Dagblad
Copyright Jaar	2002
Categorie	Optiek
Pagina Nummer	11
Volgnummer	11